



Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

point (the so-called "fateful" time, the moment when the usual perception of the world or concepts breaks down and something new emerges).

One of the key aspects of kairodynamics is the ability to recognize the ideal moment for a creative breakthrough. Research shows that creative inspiration often occurs in moments of relaxation or while performing automated activities such as walking, meditating, or listening to music. It is at these moments that associative processes are activated, allowing you to generate non-standard solutions and original ideas.

Kairodynamics is also related to an individual's ability to control their attention and emotions. Creativity is not a linear process, but instead manifests itself in wave-like impulses of inspiration. People who can recognize these impulses and channel their energy in a creative way in time achieve more productive results. It is also important not only to wait for the «perfect moment» but also to actively create the conditions for its occurrence: organize a space that stimulates thinking, maintain curiosity and openness to new experiences.

Another important aspect of kairodynamics is the ability to combine analytical thinking with intuitive thinking. In the creative process, logic and rationality are important at the stages of evaluating and refining an idea, but the very moment of its inception often occurs on a subconscious level. That is why understanding kairos as a favorable moment helps to synchronize these two types of thinking and effectively use the potential of creative activity.

Thus, kairos dynamics is an important mechanism in the creative process that allows a person not only to wait for inspiration but also to actively create conditions for its occurrence. Using favorable moments for creativity, the ability to control one's attention and combine logic with intuition all contribute to a deeper disclosure of the personality potential. The ability to work in harmony with one's own internal state and the external environment is the key to the successful realization of creative ideas.

ГРИГОР'ЄВА Світлана Вікторівна

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЧЕРЕЗ УСВІДОМЛЕННЯ БАГАТОВАРІАНТНОСТІ МИСЛЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. У тезах розглядається проблема блокування самостійного вибору та творчого мислення у процесі виховання та навчання. Аналізується вплив раннього дитячого досвіду на здатність особистості до усвідомленого вибору та прояву індивідуального стилю мислення. Акцентується увага на тому, що багатоваріантність є ключовим механізмом розвитку творчого потенціалу. Окреслюється роль педагога у створенні умов для розширення сприйняття реальності та подолання когнітивних обмежень.

Ключові слова: багатоваріантність мислення, творчий потенціал, когнітивні обмеження, освітній процес, педагогічні стратегії, нейропсихологія.

Вступ. Однією з актуальних проблем сучасної когнітивної психології є взаємозв'язок раннього досвіду людини та її здатності до самостійного вибору у дорослому віці. Дослідження показують, що особливості дитячо-батьківської взаємодії впливають на формування когнітивних стратегій та рівень творчої самореалізації особистості (Томаселло, 2008). Зокрема, нейропсихологічні дослідження підтверджують, що процес сприйняття інформації у дитини і матері може значно відрізнятися через різні домінуючі півкулі таламуса (Григор'єва, 2018). Це впливає на стиль мислення та спосіб обробки сенсорної інформації. Якщо батьки не враховують ці відмінності, вони можуть нав'язувати дитині власний стиль мислення, що блокує її природні когнітивні механізми.

Сприйняття світу та прийняття рішень людиною значною мірою залежать від її раннього досвіду, зокрема від того, наскільки оточення дозволяло їй проявляти власний стиль мислення. Якщо дорослі не враховують ці особливості та нав'язують дитині власний стиль мислення, не визнаючи її індивідуальності, вона змушена або адаптуватися, пригнічуючи власні когнітивні механізми, або протистояти, що не завжди вдається. У результаті це може призвести до того, що людина у дорослому віці втрачає здатність відчувати власні бажання та свідомо обирати свій шлях. Допомогти людині вийти за межі таких обмежень і розкрити свій творчий потенціал, можливо тільки використовуючи підхід багатоваріантного мислення.

Кожна людина має унікальну структуру сприйняття інформації, яка визначається роботою мозку, його функціональною асиметрією та когнітивними механізмами. Діти і батьки часто відрізняються у своїх стилях мислення, що може створювати напруженість у спілкуванні. У дитинстві кожна людина вчиться розпізнавати та виражати свої потреби. Якщо батьки регулярно ігнорують або неправильно інтерпретують бажання дитини, вона поступово починає підлаштовуватися під їхні очікування. Це формує глибокий внутрішній конфлікт між реальними бажаннями та дозволеними реакціями.

Заблоковані бажання залишають відбиток не лише на рівні свідомості, а й у тілі. Людина може фізично відчувати напруження, дискомфорт або тривогу у ситуаціях, де потрібно ухвалити рішення чи висловити власну думку. Це пояснюється тим, що ранній досвід сформував у мозку автоматичні реакції уникнення, які обмежують свободу вибору. Людина може відчувати напруження, тривогу або дискомфорт у ситуаціях, коли потрібно ухвалювати рішення. Це пояснюється тим, що мозок з дитинства сприймає прояв самостійності як потенційний конфлікт із зовнішнім середовищем.

Уявлення про вибір як про єдино правильне рішення є наслідком обмеженої когнітивної стратегії. Якщо людина здатна аналізувати альтернативи, вона отримує більше свободи у своїх діях. Але світ не поділяється лише на «правильні» і «неправильні» рішення. Існує безліч шляхів, кожен з яких може

привести до нового досвіду. Людина, що звикла мислити жорсткими категоріями, застрягає у повторюваних сценаріях, у той час як здатність розглядати альтернативи дає можливість діяти вільно.

Якщо сімейне виховання не заклало у дитини досвіду прийняття її стилю мислення, навчальні заклади можуть стати тим середовищем, де вона вперше відчує, що її варіант сприйняття реальності теж має право на існування. Завдання педагога полягає у створенні умов для розширення когнітивного сприйняття та розвитку багатоваріантного мислення.

Важливо, щоб освітнє середовище дозволяло студентам не просто засвоювати інформацію, а й випробовувати різні підходи до її осмислення. Це сприяє розвитку гнучкого мислення, що є основою для розкриття творчого потенціалу.

Формування творчого потенціалу учня залежить від можливості реалізувати власний стиль мислення, що визначається його когнітивними особливостями, зокрема домінуючим полушар'єм головного мозку та ритмічними структурами нейронних зв'язків.

Сучасні дослідження у сфері освіти підтверджують, що дитина, яка не була прийнята у своєму стилі мислення в сім'ї, стикається з труднощами у навчанні. Це особливо актуально для системи освіти, де традиційні підходи часто не враховують когнітивну різноманітність учнів.

Згідно з концепцією нейропластичності (Doidge, 2007), у ранньому віці мозок активно адаптується до зовнішніх умов. Якщо дитина змушена підлаштовуватися під очікування дорослих, не маючи можливості досліджувати альтернативні варіанти, її мозок формує автоматизовані схеми поведінки, що обмежують свободу вибору в майбутньому.

Дослідження свідчать, що здатність людини аналізувати альтернативи значною мірою залежить від сенсорного досвіду (Ayres, 2005). Якщо в дитинстві її відчуття ігнорувалися, формується модель поведінки, у якій власні бажання не сприймаються як значущі.

Квантова психологія (Stapp, 2009) передбачає, що вибір людини не є жорстко детермінованим, а існує як спектр можливостей. Розвиток творчого мислення можливий лише за умови усвідомлення множинності рішень та варіативності підходів до однієї проблеми. Використання методів, що стимулюють креативність і незалежність мислення, допомагає зняти обмеження, накладені в ранньому віці.

Навчання, зі стимуляцією студентів до самостійного пошуку рішень (Jonassen, 2011), тобто, методи кейсів, а також гнучкі навчальні стратегії з використанням нестандартних підходів до аналізу завдань, дуже важливі для підтримання багатоваріантності мислення, завдяки цьому студенти отримують змогу розширити свої когнітивні межі та розкрити творчий потенціал.

Висновки. Розвиток творчого потенціалу безпосередньо пов'язаний із здатністю людини усвідомлювати різні варіанти вибору. Особи, які в дитинстві

були обмежені у прийнятті рішень, можуть зазнавати труднощів із творчою самореалізацією у дорослому віці. Концепція Нової української школи передбачає розвиток індивідуальних навичок кожної дитини, однак її реалізація потребує більш глибокої інтеграції нейропсихологічних підходів. Успішні освітні моделі базуються на принципах варіативності навчання та адаптивності програм, що дозволяє враховувати особливості когнітивного розвитку кожного учня. Педагогічні підходи, що сприяють розвитку багатоваріантного мислення, можуть значно підвищити рівень когнітивної гнучкості студентів. Це особливо важливо в умовах сучасної освіти, де вимагається здатність адаптуватися до швидкозмінних умов і самостійно знаходити ефективні рішення. Педагоги, які розуміють цю проблему, можуть допомогти студентам вийти з рамок жорстких сценаріїв і навчитися розглядати альтернативні можливості.

Таким чином, ключем до розкриття творчого потенціалу є гнучкість у мисленні, право на помилку та усвідомлення багатоваріантності світу.

Список використаних джерел:

1. Григор'єва, С. В. (2018). Дослідження асиметрії мозку та її впливу на взаємини у діаді «матір-дитина». *Актуальні проблеми психології, Т. III: Консультативна психологія і психотерапія: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 14, 324–339.* <http://www.apppsychology.org.ua/>

2. Козич І.В. "Вплив науково-дослідної роботи на розвиток креативності студентів ВНЗ". Ця стаття розглядає роль науково-дослідної роботи в розвитку творчих здібностей студентів, а також підкреслює значення творчої активності для академічного і професійного самовизначення. (<https://oaji.net/articles/2018/2690-1551895353.pdf>)

3. Козловський М. (2020). Психологічні аспекти розвитку творчих здібностей у молодших школярів. – Київ: Вид-во «Педагогічна думка».

4. Колеснікова Є. "Творчий потенціал особистості та його вплив на самореалізацію". Стаття присвячена розвитку творчих здібностей як важливій складовій особистісного розвитку, зокрема, в контексті навчальної діяльності. (<https://oaji.net/articles/2018/4030-1549477814.pdf>)

5. Ушаков О. (2018). Освітні стратегії для розвитку творчих здібностей у дітей. – Харків: Вид-во «Ранок».

6. Матюшкін О. "Творчий потенціал особистості: інтеграційна особистісна властивість". У своїй роботі автор розглядає поняття творчого потенціалу як складову розвитку людини, відзначаючи його значення в процесах самореалізації та розвитку особистості (<https://oaji.net/articles/2018/3569-1553053423.pdf>)

7. Садова Л. (2019). Творчість у навчанні: від теорії до практики. – Львів: «Літературна агенція».

8. Яковлева О. "Творчість як процес і результат самореалізації особистості". У роботі розглядаються теоретичні аспекти творчого процесу, а

також значення творчості для розвитку особистості в умовах сучасної освіти (<https://oaji.net/articles/2018/2792-1552324576.pdf>)

9. Ayres, A. J. (2005). *Sensory Integration and the Child: Understanding Hidden Sensory Challenges*. Los Angeles: Western Psychological Services.

10. Doidge, N. (2007). *The Brain That Changes Itself*. New York: Viking.

11. Jonassen, D. H. (2011). *Learning to Solve Problems: A Handbook for Designing Problem-Solving Learning Environments*. Routledge.

12. Stapp, H. P. (2009). *Mind, Matter and Quantum Mechanics*. Springer.

ГРОШОВЕНКО Ольга Петрівна

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна система освіти висуває нові вимоги до професійної компетентності вчителя початкової школи. Однією з ключових складових цієї компетентності є творче мислення, яке дозволяє педагогу ефективно розв'язувати педагогічні завдання, знаходити нестандартні підходи до навчання та виховання молодших школярів. Реформування початкової освіти в Україні, зокрема впровадження концепції «Нова українська школа», передбачає формування в учнів ключових компетентностей, серед яких – творчість та креативність. У зв'язку з цим, виникає необхідність підготовки вчителів, здатних ефективно розвивати творче мислення молодших школярів.

Мета статті. Виявити ефективні методи та прийоми розвитку творчого мислення майбутніх вчителів початкової школи засобами інноваційних технологій.

Вітчизняні науковці, такі як О.Пехота, О.Локшина, І.Дичківська та ін. досліджують можливості використання інноваційних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх педагогів [1; 2; 3]. Зарубіжні дослідники, зокрема Е. де Боно, Д.Гілфорд, Дж.Рензуллі, розглядають творче мислення як ключову складову успішної професійної діяльності [4; 5; 6].

Результати емпіричного дослідження розвитку креативності майбутніх учителів початкової школи підтверджують той факт, що рівень розвитку творчого мислення студентів спеціальності «Початкова освіта» є недостатнім. Аналіз результатів діагностичних методик (тест Торренса, методика «Незакінчені малюнки») показав, що студенти мають труднощі з генеруванням оригінальних ідей, гнучкістю мислення та здатністю до творчої уяви. Студенти часто використовують шаблонні рішення, не виявляючи здатності до створення нових, нестандартних ідей, мають труднощі з переключенням між різними способами мислення, їм складно адаптуватися до

BULGAKOVA Olena The Influence Of Emotions On The Development Of Creativity In Students	58
БУДЯЧЕНКО Владислав Сергійович, ТОДОРОВА Валентина Георгіївна Удосконалення фізичної та функціональної підготовленості жінок 40-50 років на основі використання індивідуалізованих засобів фітнес-тренінгу	61
БУРДЯК Віра Іванівна Креативність як атрибут особистості студента	63
ВАШУЛЕНКО Микола Самійлович Теоретичні засади обґрунтування побудови сучасного початкового курсу української мови	67
ВІЦУКАЄВА Катерина Михайлівна Деякі аспекти розвитку креативності майбутніх соціальних працівників	70
ГАЛІЦАН Ольга Анатоліївна Педагогічна креативність у сучасному освітньому дискурсі	72
ГАСЮК Ігор Леонідович Методичні прийоми креативного мислення в процесі розробки управлінського рішення на етапі цілепокладання	74
ГЕРАСИМОВА Інна Володимирівна Вплив креативності на рівень досягнень особистості	78
ГЕРАСИМОВА Наталія Євгеніївна Творчість як показник креативності особистості	81
ГИНДА Оксана Миколаївна Креативне мислення в діяльності військового керівника	84
ГНЕЗДІЛОВА Кіра Миколаївна Розвиток креативності педагога як засіб подолання невизначеності	86
HORLOVA Olena Kairodynamics Of The Creative Process	89
ГРИГОР'ЄВА Світлана Вікторівна Розвиток творчого потенціалу через усвідомлення багатоваріантності мислення в освітньому процесі	91
ГРОШОВЕНКО Ольга Петрівна Розвиток творчого мислення майбутнього вчителя початкової школи засобами інноваційних технологій	95
ГУМЕНЮК Ярослав Олександрович Роль розвитку креативності в контексті вивчення фундаментальних дисциплін	97
ДАРМАНСЬКА Ірина Миколаївна Креативне мислення в системі правової підготовки майбутніх педагогів	99
ДАШКОВА Вікторія Вікторівна Розвиток креативного мислення іноземних студентів на заняттях української мови як іноземної	103
ДЕЛІЧЕБАН Людмила Васиївна Креативність у фізичному вихованні	109
ДЕРЕВ'ЯНКО Сергій Миронович, МАТВІЄНКІВ Світлана Миколаївна Формування у здобувачів аналітико-прогностичних знань і вмінь дослідження політичних процесів засобами креативного мислення	111
ДІХТЯРЕНКО Станіслава Вадимівна Розвиток креативності у дітей дошкільного віку в процесі експериментально-дослідницької діяльності	114